

Зариф ака мактубни олиб, даҳшатга тушди. Дарҳол фарзандлари қoшига ошиқди. Қандай қилиб уйига етиб келганини билмади. Фарзандларини кўриб, оғир "ух" тортиди. Узини нохуш сеза бошлади.

"КЎРҚИТИБ, 100 000 ТАЛАБ ҚИЛИШДИ"

2-БЕТ.

Улар олдига бoриб: "Болакай, сен эса йингла, йинглайвер, бақириб йингла, мелиса сени йинглаганинг учун олиб кетмайди", дегиси келадия негадир андиша қилади.

"МЕЛИСА ЙИГЛАЁТГАН БОЛАЛАРНИ ОЛИБ КЕТМАЙДИ"

3-БЕТ

Кейин шеърни матбуотга олиб борганимда матбуотдагилар: "Яхши шеър, қасида ёзибсиз, энди биттагина камчилиги бор, шунини тўғирлаб берсангиз" — дедилар. Нимаиди, деганимда: "Шу Россия ҳақида шеърда гапиришингиз керак" — дедилар.

"ВАТАН ҲАҚИДАГИ ҚАСИДА"

4-БЕТ

ТОҶИТ ҚОЛДУЗИ

№12

(6530)

21 апрель, 1993 йил

ЧОРШАНБА

Нархи 3 сўм.

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

СОВҒАГА-ВЕЛОСИПЕДЛАР

Туғилган кунларда, байрам, тантаналарда ўғил болалар учун велосипеддан ҳам қимматлироқ совға бўлмаса керак. Ишонмайсизми? Тўғри келган ўғил болани, ёшидан қатъий назар, тўхтатиб, сўраб кўринг, бунга ўзингиз ҳам ишонч ҳосил қиласиз.

Яқинда "Олимп" номли ўзбек-амирқо қўшма корхонаси ходимлари дийримизда Наврўзи олам тантаналари кезиб юрган кунларда Тошкент шаҳридаги Самарқанд дарвоза маҳалласида ажойиб бир тадбир ўтказдилар. Улар шу маҳаллада истиқомат қилувчи кўп болали оилаларда тарбияланаётган 10 нафар болакайга Наврўздан эсдалик — болалар велосипеди, яна ўн нафар болага эса оёқ кийимлари совға қилишди.

Маълумки, Наврўзи олам баҳор, бахт, қувонч шодлик байрами бўлибгина қолмай, меҳр-муруват байрами ҳамдир. Айём кунлари ҳар бир қалби пок инсон бошқаларга баҳоли қудрат яхшилик қилишга, ёрдам қўлини чўзишга интилади.

Шу маънода қўшма корхонанинг саҳийқалб ходимлари эътиборидан, муруватидан маҳалла аҳлининг боши кўкларга етди. Велосипедли бўлган 3-5 синф ўқувчилари бўлмиш Шавкат Алимов, Ислон Акбаров, Баҳодир Ғафуров, Темур Азимов сингари болаларнинг қувончи ҳақида гапирмаса ҳам бўлади. Энди бу маҳаллада велосипедчи болалар пойгаси бўлиши аниқ...

СУРАТЛАРДА: Наврўз тантаналаридан лавҳалар. "Олимп" ўзбек-амирқо қўшма корхонасининг бош директори Сергей Сергеевич Мукурдумов болаларга нафақат велосипед, балки бир олам қувонч, шодлик улашмоқда.

Р. АЛБЕКОВ туширган суратлар.

Болалик, шўхлик, шўхликдорлар!

БАҲОРГИ таътил кунлари Тошкентда Республика "Иқтидорли болалар" II слёти бўлиб ўтганлиги ҳақида хабар берган эдик.

Слёт дастурига турли йўналишлардаги конкурслар киритилган бўлиб, унда иштирок этганлар фан-техника, санъат ва адабиёт, дизайн бўйича ўзаро беллашдилар.

Кейинги йилларда болалар ва ўсмирларнинг фан-техника соҳасидаги билимларни чуқур эгаллашларига алоҳида аҳамият берилмоқда. Шу сабаб ҳам слётнинг Тошкент Авиация техникумида ўтказилган фан-техника баҳси жумҳуриятимизда бу соҳада ҳам иқтидорли болалар кўплигини исботлади. Болалар "Келажак лойиҳаси", "Ёш техниклар", "Қишлоқ хўжалиги", "Ёш тадбиркорлар" бўлимларида ўз ишларини намойиш этдилар.

Сурхондарё вилояти, Музробод туманининг 17-мактаби, 7-синф ўқувчиси тайёрлаб келган лойиҳа "Эфирлашган шаҳар" деб номланар экан. "Атом станциялари, атом уруши ерликлар учун доим хавф тугдириб туради, — дейди Рустам. Бундай портлашлар натижасида ер юзиде умуман яшаб бўлмаслиги сир эмас. Лойиҳада шу портлашлардан кейин ерда яна ҳаёт бошлангунга қадар яшаш мумкин бўлган космик шаҳар тасвирланган".

"Ёш техниклар" бўлимида иштирок этган Очил Мадиев, "Ёш тадбиркорлар" бўлимида иштирок этган Алишер Салоҳидинов каби ўсмирларнинг ишлари ҳам яхши баҳоланди.

Конкурс якунланди. Унда голиб чиққанлар учун Ўзбекистон "Улуғбек" номидаги иқтидорли болаларни қўллаб-қувватлаш фонди маблағ ажратган бўлиб, ушбу маблағ уларга стипендия тарзида бериб бoрилади.

Ҳар соҳада голиб чиққан ўсмирлар эса ўша соҳа бўйича олий ўқув юртига имтиёзли қабул қилиш шарафига муяссар бўдилар. "Ёш тадбиркорлар" баҳси совриндорлари эса Бишкек шаҳрида Урта Осиё минтақаларида бўлиб ўтадиган "Бизнес — болаларга!" конкурсига йўлланма олдилар.

Мана ўша бахтиёр болалар — Самарқанд озиқ-овқат техникуми толиби Алишер Салоҳидинов, Тохир Абдуллаев, Олмалиқ шаҳридаги 20-мактаб ўқувчиси Шариф

Абдуллаев, Сурхондарё вилояти, Жарқўрғон туманидаги 1-мактаб ўқувчиси Александр Лукянов, Самарқанд шаҳридаги 55-мактаб ўқувчиси Денис Раҳимов. Голибларни қутлаймиз!

СУРАТЛАРДА: 1. Ёш натуралистлар кўриги голиби, Бухоро шаҳридаги 16-мактабнинг 8-синф ўқувчиси Убайдулло Нуров Фаҳрий ёрлик, кўкрак нишони ҳамда эсдалик совгалари билан мукофотланди.

2. Қашқадарё вилоятидан келган ёш рақосалар Севара Қобилова, Нилуфар Бекпўлатова ҳамда Гулнора Аҳмедовалар жозибадор рақслари билан тенгдошларини хушнуд эттиди.

Р. АЛБЕКОВ олган суратлар.

ХУШ ХАТЛАР КЎРИГИ

Республикамиз мустақил бўлганидан буён мактабларда, болалар ижод марказларида, маҳаллаларда эски ўзбек ёзувини ўрганиш тўғрисида кўп қилдирилган ишлар бўлиб келди. Уларнинг айримларидаги машғулотлар қизиқарли олиб борилгани учун эски ўзбек ёзувини ўрганиш истагидиларнинг сони ортди, айримлари эса ўз вазифасини охиригача етказмай, ёпилиб кетди. Фарғона тумани Болалар ва Ўсмирлар уйи ижодкорлар маркази қошида ташкил этилган тўғрақнинг эса кундан кун аъзолари кўпайиб бормоқда. Чунки тўғрақ раҳбари Зухраҳон опа Узоқова машғулотларни жуда қизиқ олиб боради.

Яқинда қилинган ишлар якуни сифатида Зухра опа бошчилигида "Кимнинг зехни баланд?", "Хуш хатлар" кўрик-танлови ўтказилди. Унда иштирок этган 20 нафар ўқувчи чиройли, хатосиз, ҳарфларнинг шакллари, қўшилишига эътибор бериб ёзишга ҳаракат қилдилар. Кўрик-танлов шартлари бўйича "Устоди аввал", "Муаллим Мусоний", "22 сабоқ" китобларидан сура ва хикоятлар ўқиб беришди, "Ибодат исломия" китоби юзасидан оғзаки саволларга жавоб беришди. Барча шартларни аъло даражада бажарган тўғрақ аъзоси Ирода Исомова ёзиш ва оғзаки саволларга жавоб бериш бўйича ҳам биринчилиكنи қўлга киритди. Иккинчи ўринни эски ўзбек ёзувини қизиқиш билан ўрганиб бораётган Мухтарам Хожибоева қўлга киритди.

Н. МИРЗАМАХМУДОВА.

"ИНСОН ВА ҚОНУН"

Бир неча йиллардан буён мактабимизда "Инсон ва қонун" тўғраги иш олиб бормоқда. Мактабдошларимизнинг жуда кўпчилиги тўғрақ машғулотида катта қизиқиш билан иштирок этишмоқда. Машғулотларда биз олий тоифали муаллимимиз Каримжон ака Ҳақимов бошчилигида "Ўқувчиларнинг ҳуқуқ ва бурчлари", "Оила ҳуқуқи", "Фарзандларнинг ҳуқуқ ва бурчлари", "Касб танлаш", "Меҳнат қилиш ҳуқуқлари" мавзуларида суҳбатлар тинглаймиз. Улар юзасидан ўтказиладиган баҳс, мунозараларни туман прокурори Пўлатжон ака Шерматов, милиция бўлими бошлиғи Абдуманноп ака Эргашев, муаллимларимиз олиб боришади.

Тўғрақ машғулотларининг самараси ҳам чексиз. Биз ўзимизга, баъзан риламиз аъзолари, синфдошларимизга тегишли ҳақ ва ҳуқуқларни бемалол ажрата оладиган бўлдик. Аввалги йилларда тўғрақнинг фаол аъзоларидан бўлган Зокир Исмоилов, Шодмон Мирзақаримов бугун Тошкент ҳуқуқшунослик олийгоҳида, Соҳибжон ака олий милиция мактабига ўқишмоқда. Шухрат ака Ғаниев эса шу мактабни бу йил тамомлаб қайтди.

"Инсон ва қонун" тўғраги ҳозирги аъзоларининг кўпчилиги ҳам келажақда ҳуқуқшунос бўлиш ниятидалар.

М. ҚОДИРОВА.

Андижон вилояти, Хўжаобод туманидаги 22-мактаб ўқувчиси.

Жаҳонгир дарсда ўтирибдию лекин ўқитувчисининг гаплари қулоғига кирмасди. Кечагина томоша қилган фильмининг тафсилоти кўз олдидан ўтаверади. "Ҳеч қаерда ишламай, жон куйдирмай туриб ҳам мўмайгина пул топиш мумкин экан-ку", деган ўй эса хаёлини тарқ этмади. Шулар ҳақида ўйлаб ўтирар экан, миясига келган "ажойиб" фикрдан қувнаб кетди. Фикрини дўстлари билан ўртоқлашганди:

— Қандай қилиб, кимнинг боласини ўғирлаймиз?

— Йў-ўк, кўлимиздан келмайди, эътироз билдиришди улар.

— Гапни охиригача эшитсаларинг-чи, сирли шивирлади Жаҳонгир, — биз ҳеч кимни ўғирламаймиз, кўрқитамиз, холос. Шу йўл билан ҳам пул ишлаш мумкин, мана кўрасилар.

Бу тақдир билан ҳам маъқул келди чоғи, режалар туза бошлашди. Ҳамқишлоқлари Зариф ака Кўзиев деган одамнинг номига мактуб битишди: "3 кун давомида 100.000 сўм пул топиб бермасанг, фарзандингдан умидингни узавер. Келишилган жойда кутамиз. Келмасанг ёки милицияга хабар қилсанг, ўзингдан кўр! Мафиямиз номи "Қайтмас". Бу демак — ҳеч нарсадан қайтмаймиз".

Зариф ака бу мактубни олиб даҳшатга тушди. Дарҳол фарзандлари қошига ошиқди. Қандай қилиб уйига етиб келганини билмади. Фарзандларини кўриб оғир "ух" тортиди. Ўзини нохуш сеза бошлади. Кейин эса ўзини бироз қўлга олиб, хатни яна бир бор кўздан кечирди: 100.000 сўм-а! Шунча пулни қаердан оламини. Бошини чаңгаллаб ўйга толди. Ахир талаб қилинган пулни беришмагани учун, гаровга олинган болаларни ўлдириб кетишгани ҳақидаги воқеаларни ҳам эшитганди-да. Нима қилиш керак? Ишқилиб кечикиб қолмаса бўлгани. Зариф ака бир қарорга келди шекилли, ўрнидан даст туриб, туман ички ишлар бўлими томон йўналди. Бошқа чораси йўқ ҳам эди-да.

Ички ишлар бўлими ходимларининг тезкор қилган ҳаракатлари туфайли шу кунгича "Қайтмас"нинг "қайтмас рэкетчилари" қўлга олиндилар. Меҳнатсиз, текин пул топиш илинжида йўл тутган Жаҳонгир ва

унинг дўстлари қонун олдида жавоб беришди. Хозир улар вояга етмаганлар билан ишлаш назорати бўлимасида ҳисобга олинганлар. Ўсмирлар ҳатти-ҳаракатларини назорат қилиш, таълим-тарбия ишларини олиб бориш милиция ходимлари, мактаб жамоаси, маҳалла ахлига топширилди. Охири-оқибатини ўйламай қўйган биргина ноҳўя қадамлари билан ҳамқишлоқлари олдида ўз номларига тамга босиб қўйишгандан улар афсусдалар. Лекин, "сўнги пушаймон, ўзинга душман" деб бежиз айтилмаган-ку...

Яқинда Тошкентда яна бир миш-миш тарқалди. Бир ўсмир жиянини ўғирлаб кетиб, ўз

Кўрқитиб, 100.000

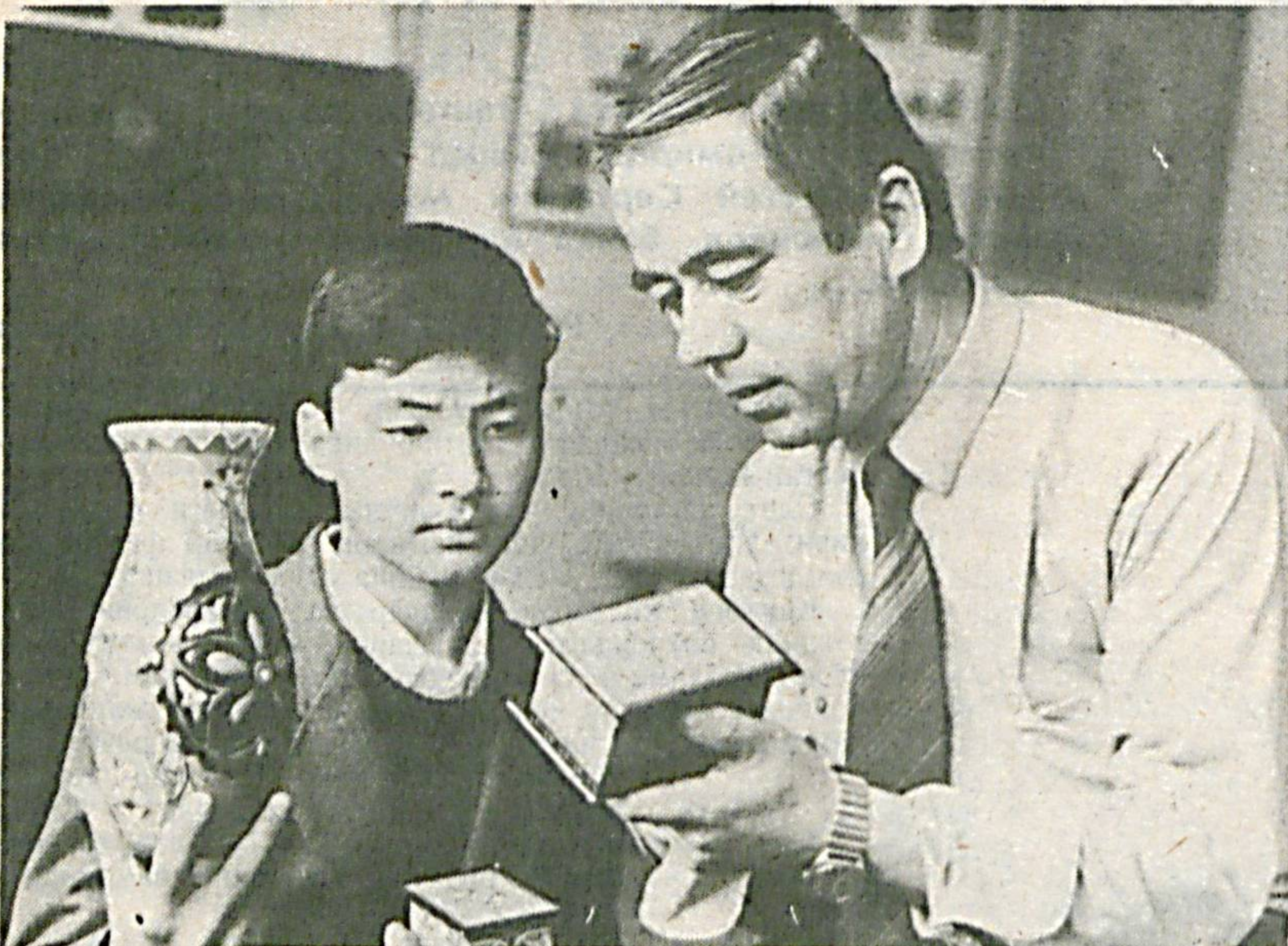
Талаб қилишди

опаси, яъни туғишган жигаридан пул талаб қилибди. Бу яна қандай кўргулик бўлди. Фарзандларимиз ҳеч нарсадан тап тортмайдиган, улар учун муқаддас нарсанинг ўзи йўқолиб бораётгани наҳотки рост бўлса?! Жаҳонгир ва унинг дўстлари қилган номаъқулчилиكنи эшитиб, ҳайратдан ека ушлагандик. Энди бунисини қандай изоҳлаш мумкин? Ўз туғишган жиянини ўғирлаб кетган бу бола яшайдиган маҳалла ахлининг жонлари ҳалак: фарзандларининг ҳар бир қадамларига кўз-қулоқ бўлиб юришибди.

Миллатимизга мутлақо ёт бўлган бундай иллатлар қаердан пайдо бўлаяпти? Кейинги пайтларда кўп қилган болаларнинг сеvimли масканига айланиб бораётган видеосалонларнинг таъсири эмасмикан бу! Касалликнинг илдизи яна ўз-ўзидан оилага, ота-оналарга бориб тақалади. Давлат хизматини вақ қилиб, фарзанд тарбиясини иккинчи ўрнига суриб қўяётган, уларнинг бўш вақтларда нималар билан машғул бўлишаётганини, дўстлари кимлиги билан мутлақо қизиқмайдиган ота-оналарга бориб тақалади. Ахир "дўстинг кимлигини айтсанг, сенинг кимлигингни айтиб бераман" деган ибора бежиз айтилмагандир.

Азиз ота-оналар, сизу биздан бир ўтинч: Азиз фарзандларимизни ҳар қандай номаъқул ҳатти-ҳаракатлардан, бало-қазолардан асрайлик, токи элу юрт олдида бошимиз ҳам бўлмасин.

Феруза ЖАЛИЛОВА.

Ҳунарли хор бўлмас

Азалдан қолган бу нақл бугунги кун ёшлари учун жуда фойдали. Қўлидан бирон иш келган инсоннинг нони бутун, оиласи тўқ бўлади. Шунинг учун ҳам мактабларда, болалар ижод марказларида ёш авлодни халқимизнинг энг қадимги ҳунарларига ўргатишга алоҳида эътибор берилмоқда. Жиззах шаҳридаги 22-мактаб қошида ҳам ўймакорлик тўғраги ташкил этилган. Равшан ака Қодиров бошчилик қилаётган бу тўғрақ машғулотида болалар турли хил қутиларга, уч, олти қиррали стулларга ишлов беришмоқда. Уларнинг энг манзаралилари вилоят, шаҳар кўрғазмаларида намойиш этилган.

СУРАТДА: мактабнинг 8-синф ўқувчиси, тўғрақнинг энг фаол иштирокчиси, бобо ва буваларининг изидан бориб, қўли гул уста бўлишни орзу қилаётган Шухрат Ўролов Равшан ака билан яқинда тугаллаган иши устида гурунглашмоқда.

Р. АЛБЕКОВ суратга туширган.

Меҳридарё инсонлар, мурувватли ҳайрия жамғармалари диққатига!

ДЎСТИМИЗГА АЧИНАМИЗ

Яқинда муҳарририятимизга Жиззах вилояти, Галлаорол туманидаги 25-мактабнинг бир гуруҳ ўқувчиларидан қуйидаги мазмунда мактуб келди:

Хурматли "Тоғ юлдузи" ходимлари! Сизларга ушбу хатимизни йўллашдан мақсад бир бахтсиз фожиа туфайли 3 йилдан буён тўшақда етган синфдошимиз Жаҳонгир Эргашевга ёрдам бериш илинжида эдик. Қисмат экан, айни қишки каникулга чиққан вақтимиз эди, уни (Жаҳонгирни) ўздан икки еш катта ўртоғи арча безатамиз деб уйига олиб боради ва ўйнаб уйдаги ов милтиги билан отиб қўяди. Ўқ Жаҳонгирнинг белига тегиб, охири-оқибат унинг икки оёғи ишламай, шол бўлиб қолди.

Бу воқеа 1991 йил 28 декабрда содир бўлган эди. Уни даволаш учун кўп шаҳарларга олиб боришди, ammo нафи бўлмади.

Биз — синфдошлари уни кўргани тез-тез бориб турамыз, ҳар сафар унинг ўксик кўнглини кўтарган бўламиз. Лекин у биз билан ўтказган бахтиёр кунларини ёдидан чиқарармиди?!

Жаҳонгирни даволаган шифокорларнинг айтишларича, уни фақатгина хорижий давлатлардаги малакали мутахассислар даволай олиши мумкин

экан. Хурматли газета ходимлари! Сизлардан илтимосимиз шуки, дардига даво излаб, шифтга тикилиб, етган Жаҳонгирга ёрдам қўлини чўзсак. Ҳеч бўлмаганда, хорижда тайёрланган ногиронлар аравачасини олишга ёрдам берсак, унинг ўксик кўнглини бир оз бўлса-да, яйратармидик. Бу хайрли иш "Хайрия", "Меҳр-мурувват" фондларининг ҳам назаридан четда қолмаса ва улар бунга бош-қош бўлишса, яхши иш бўларди.

Ушбу ниятда вилоят фонди номига савобталаб хат битган эдик, бироқ жавоб бўлмади. Жаҳонгирга қандай ёрдам беришга ҳайронимиз".

ТАҲРИРИЯТДАН: Ушбу мактубни ўқиб, Жаҳонгирнинг тақдирига ачинсак-да, унинг аjoyиб синфдош ўртоқлари борлигидан хурсанд бўлдик. Ишонамизки, бошқа меҳридарё инсонлар ҳам Жаҳонгирга ўз ёрдам қўлларини чўзадилар, мурувватли ҳайрия жамғармалари эса саховат кўрсатадилар.

Фарзандимиз ШЕРБЕКЖОН! 10 ешга тўлган кунинг билан табриклаймиз. Сенга мустаҳкам соғлиқ, ёрқин келажақ, порлоқ истиқбол тилаймиз. Яқинларга меҳрибон, дўстларига садоқатли, жамоада ўз ўрнига эга инсон бўлишингга тилақдошмиз.

Даданг, онанг, акаларинг: Отабек, Жўрабек, Ойбек, уканг Элбек.

Сирдарё вилояти, Ховос тумани, "Навбахор" қишлоғи.

Азиз ўғлимиз РАУФЖОН! 13 баҳоринг муборак! Ўқиш ва ишларингга улкан зафарлар тилаймиз. Чинордек боқий умр, метиндек мустаҳкам соғлиқ тилаб қоламиз.

Йўллариңг доимо ойдин, келажагинг порлоқ, бахт ва омад ҳаммиша ҳамроҳинг бўлсин.

Даданг Тошпўлат, аянг Манзура, опанг Шаҳлохон, уканг Рашиджон. Тусназаровлар оиласи.

Фарғона вилояти, Данғара тумани.

ТАБРИКЛАЙМИЗ!

Йиғлаётган болани "Ана, мелиса келаяпти, жим бўл! Бўлмаса, олиб кетиб қолади", деб юпатувчи ота-оналардан Абдукарим ака бироз ранжийди. Шу тоб улар олдига бориб: "Ҳой, барака топгур, гўдакни мелиса билан қўрқитманг... Болакай, сен эса йиғла, йиғлайвер, бақриб йиғла, мелиса сени йиғлаганинг учун олиб кетмайди", дегиси келадию яна андиша қилади. Усиз ҳам милиция ходимларининг бир юзи — жиноятни фош этганликлари учун — оқ, бир юзи — қўлга тушган жиноятчи ва унинг уруғ-аймоғига — қора. Ғалати ҳол, шундай эмасми? Энди тасаввур қилинг: улар бир кун бўлмаса кўчаларда қандай тартибсизликлар, тўстўпалон бўлишини... Лекин милиция йиғлаётган болани олиб кетмайди. Милиция ўғрини, қотилни, зўравонни олиб кетади.

— Турли касб эгалари бўлсак-да, ҳаммамиз уйда отамиз, онамиз. Абдукарим ака, фарзанд тарбияси хусусида сизнинг фикрингиз қандай?

— Оилада фарзандларнинг каттаю кичигига бирдай ишонган маъқул. Қимматбаҳо нарсаларни, пулни уларнинг назаридан, жиддий иш, турмуш ҳақидаги гапларимизни уларнинг тушунчаларидан йироқда тутиш ҳар доим ҳам кутилган натижани беравермайди. Чунки, бола халқига ҳамма нарса сирли бўлиб кўринади. Ва у пулни қачонда турганлиги ва катталар нималар ҳақда гаплашаётганлигига қизиқади. Шу қизиқиш уни чалғитади, номаъқул ишларга етаклайди. Биз уларга ишонмаганимиз, жиддий ва масъулиятли ишларга аралаштирмаганимиз учун ҳам

дедим. Шу-шу ўртамизда ортиқча гап бўлмайди. Эрталаб туриб жониворларга ем, сув беради, тагларини тозалайди. Спорт билан шуғулланади. Кейин мактабига кетади. Буни кўриб, катта қизларим Дилафруз ва Дилфуза ҳам мен билан "шартнома" туздилар. Уларига иккитадан сигирни бириктириб олишиб, сув, ем, бериб, сутларини соғиш мажбуриятларини олдилар. Келган фойданинг чорак қисми уларга ҳам меҳнатлари эвазига тўланадиган бўлди. Ишлаб топган пулларига қизиқарли бадий китоблар, чиройли атлас кўйлак оладиган, турли газета-журналларга обуна бўладиган бўлишди. Хуллас, фарзандларим ўқиш, меҳнат билан овора бўлиб, бўш вақтларини беҳуда ўтказмайдилар. Сут, қатик, қаймоқ, гўшт, мева-чева, кўкатлар ўзимиздан чиқади. Демокчиманки, болаларга ҳам ўқиш ва

меҳнатнинг биринчи кўникмалари сингдирилиб, манфаатдорлик ҳақида тушунтирилса, берган ваъдангиз устидан чиқсангиз, гапга киришади. Панд-насихатингиз ҳам зое кетмайди.

Сизга яна бир сирни айтсам. Менинг ва фарзандларимнинг мол-жониворларга меҳр қўйишимизга раҳматли отам Муллаҳўжа домла сабаб бўлган. "Ўғлим, уйингдан ҳеч қачон мол аримасин. Келган бало ҳам аввал шунга уради", дер эди у. Ўзи эса, Ўртасарой колхозида 41 йил пахта бригадири бўлиб, ҳалол меҳнат қилган. Хуллас, яшаб турган хўжалигимиз бизга ота мерос.

— Сиз назорат қилаётган туман

“МЕЛИСА ЙИҒЛАЁТГАН БОЛАЛАРНИ ОЛИБ КЕТМАЙДИ”

**ЎРТА ЧИРЧИҚ ТУМАНИ
ИЧКИ ИШЛАР БЎЛИМИ
БОШЛИҒИ, МИЛИЦИЯ
ПОДПОЛКОВНИГИ
АБДУКАРИМ
ЙЎЛБАРИСОВНИНГ
БОЛАЛАРГА АЙТАР ГАПИ
ШУ.**

баъзида ўғилларимиз ҳарбий хизматдан сўнг ва, ҳатто, оила қурганларидан кейин ҳам анчагача мустақил яшай олмайдилар.

— Мана, икки ўғил ва тўрт қизнинг отаси экансиз. Шунингдек, 20 сотихча ерингиз, 15 та қорамол, 20 та қўй ва 5 та отингиз ҳам бор экан. Фарзандларингизнинг умрини, ризқини, топганингизнинг баракасини берсин. Хуллас, кўриниб турибдики, оила бюджетини бекамукўст қилишга ҳаракат қилгансиз. Хўжаликни турмуш ўртоғингиз Зуҳра опа ва фарзандларингиз билан биргалликда юритар экансиз. Бу маълум маънода тарбия воситаси бўлса ҳам керак!

— Албатта. Бир кун катта ўғлим Эркинга тонг саҳар олтидан туриб, молларга ем бериш эриш туюлди. Болада, беихтиёр: "Дада, шуларни қилмасак ҳам бўладими, кунимиз ўтмайдимми?" деб қолди. Мен насихат қилиб ўтирмадим-да: "Бўлмаса келишиб олайлик. Мана бу учта буқага сен қарайсан. Яхши боқиб, семиртириб сотсак ёки гўштга топширсак, тушган пулни чорак қисми сеники. Хоҳлаган нарсангни сотиб оласан",

СУРАТЛАРДА: Абдукарим аканинг катта ўғли Эркинжон. Ойбек номидаги 47-мактабнинг 8-синфида аъло баҳоларга ўқийди. Катта бўлса, дадасига ўхшаб милиционер бўлмоқчи. Шунинг учун ҳам уч йилдан буён спортнинг таэквондо тури билан шуғулланади. Қизил белбоғ соҳиби. Туман мусобақаларида қатнашиб, 1-ўринни қўлга киритган.

Қизлари — Дилафруз ва Дилфуза. 6-ва 4-синфларда аъло баҳоларга ўқийди. Уйларини супуриб-сидириб, озода сақлашда, сут соғишда, тандир нон ва ширин-ширин сомсалар ёпишда опаларининг яқин ёрдамчиларидир.

Р. АЛЪБЕКОВ олган суратлар.

ҳудудида болалар жиноятчилиги қай аҳволда? Унинг олдини олиш борасида қандай ишлар қилинмоқда!

— Республикамиз Президентининг шахсан кўрсатмаси билан уюшган жиноятчиликка қарши кураш олиб борилаётган бир пайтда биз ҳам яқинда ўзимизда "Дарвоза" операциясини ўтказдик. Яъни туманимиз ҳудудига кириб келаётган барча шубҳали машиналарни тўхтатиб, текширдик. Натижада, катта миқдордаги наркотик моддаларни, совуқ қуролларни ушлаб қолдик. Бу эса туманимизда жиноятчиликнинг ривожланиши олдини олди. Ўғрилиқ, зўравонлик кескин даражада камайди. Бу борада бизни жамоатчилик ҳам қўллаб-қувватламоқда. Мисол учун яқинда катта йўлда бир такси ҳайдовчисига икки жиноятчи ҳамла қилаётган бир пайтда 13-бригада аъзолари кўриб қолиб, ёрдам беришган. Иккисини ҳам ушлаб, оғир бир жиноятнинг, зўравонликнинг олдини олишган. Бу тўрт нафар бригада аъзоларига туман ички ишлар бўлими номидан раҳматнома эълон қилиб, ҳар бирига минг сўмдан пул мукофоти бердик.

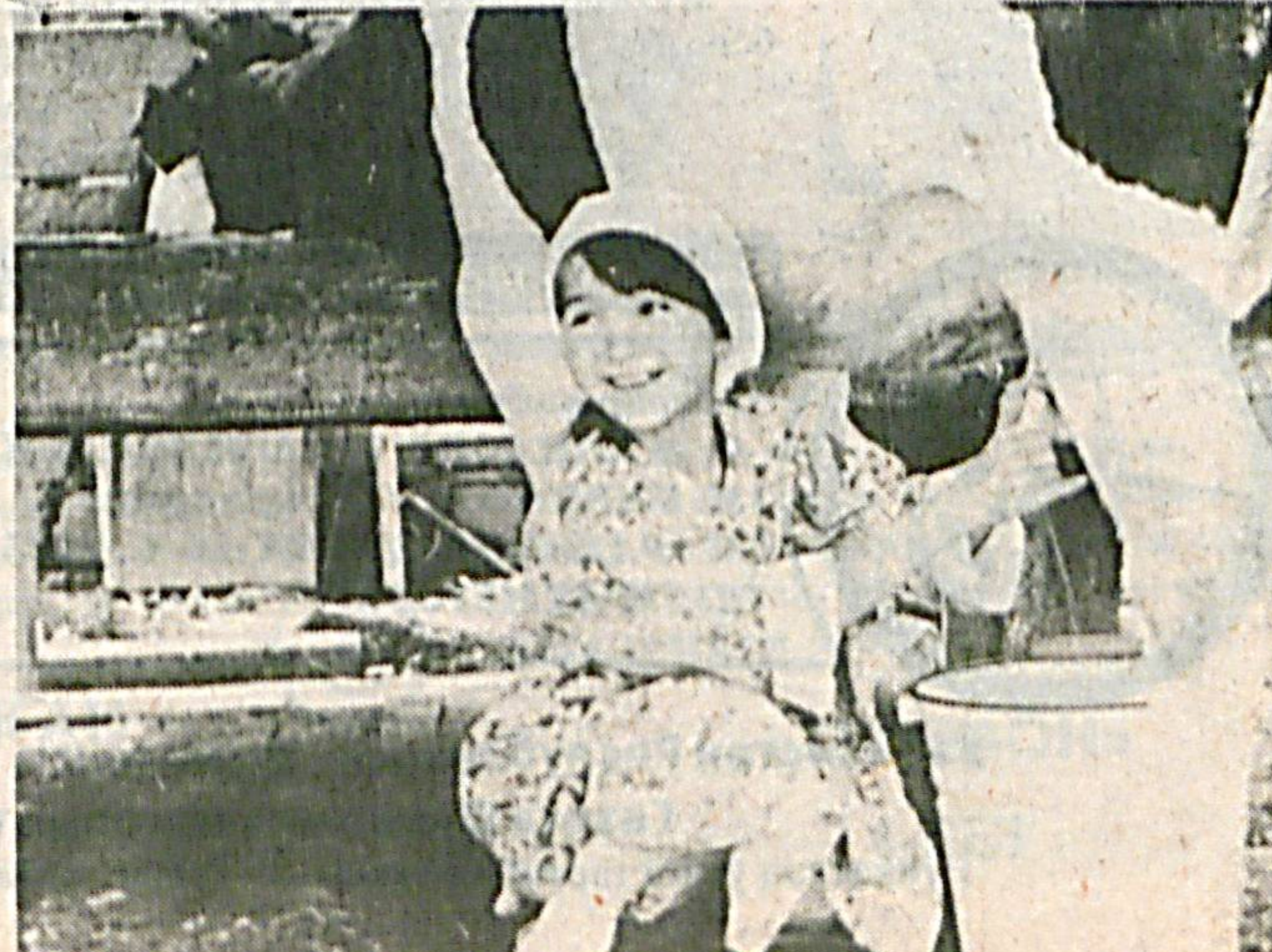
Энди болалар жиноятчилигига келсак, олиб бораётган профилактик ишларимиз ўз ижобий самарасини бермоқда. Балоғат ёшига етмаганлар инспекцияси бошлиғи, милиция катта лейтенанти Қўчқор Санатуллаев бошчилигида ҳар кун участка инспекторлари билан ертўла, ташландиқ, овлоқ жойларга рейдлар ўтказилади. Мактабларда, маҳаллаларда бўлишиб, тушунтириш ишлари олиб боришади. Шу йилнинг биринчи кварталда ўсмирлар томонидан 6 та майда безорилик содир этилган бўлиб, барча тартиббузарлар доимо милиция ва кенг жамоатчилик назоратидалар.

— Мактабга милиционер келди... Негадир бу ташрифдан ўқитувчилар ҳам, ўқувчилар ҳам ҳадиксирайдилар, бироз ранжийдилар. Гуё мактаб шаънига доғ тушади-қандай. Сиз бу ҳолга қандай қарайсиз?

— Ростдан ҳам, ўқитувчилар ходимларимизни "тинчликми ўзи?" деб қарши оладилар. Билишмайдики, милиция фақат жиноят содир бўлгандагина келмайди. Унинг олдини олиш учун ҳам келади. Ахир ким кафолат бера олади, парта ортида ўтирган бирор ўқувчининг қандайдир жиноятни режалаштирмаётганига ёки катта ёшдаги жиноятчилар тасирига тушиб қолмаслигига? Шунинг учун ҳам у ўқувчилар билан жиноят ва унинг оқибатлари хусусида суҳбатлашади, турли профилактик ишларни олиб боради. Баъзи ҳолларда ўқитувчилар мактаб шаъни деб безори ўқувчилар номини айтишдан тийинадилар. Бу билан улар ўзлари билмаган ҳолда кичик тартиббузарларни катта жиноятларга рағбатлантираётганликларини англамайдилар. Шунинг учун мактаб маъмурияти милицияни қўллаб-қувватламоғи, у билан бирга ҳамкорликда ишламоғи керак.

— Мазмунли суҳбатингиз учун раҳмат!

Суҳбатдош: А. БЕРДИМУРОВОВ.

БИР АСАР ТАРИХИ

Қадрли ўқувчилар!

Сиз Лев Толстойнинг "Ҳожимурод" уни ўқигансиз ёки шу асар асосида яратилган фильми кўргансиз, шундай эмасми? Бу асарнинг яратилиш тарихи тўғрисида ҳам эҳтимол биларсиз, яъники, адиб бир кунни йўлда қариқиз бутасидаги синган шохчани кўриб, таажжубланади, синган шохчанинг яна яшаши учун талпинишидан маъно топиб, шох асарларидан бири — "Ҳожимурод" ни ёзади.

Буни сизларга эслатишдан мақсад бугун газетамиз саҳифасида "Бир асар тарихи" номли янги рукнимизни очганимизни билдиришдир. Ушбу руни остида адабиётимизда салмоқли ўрин тутган таниқли ижодкорларнинг машҳур, сизнинг меҳрингизни қозонган етук асарлари ва уларнинг яратилиш тарихи билан сизларни таништириб борамиз.

Ўйлаймизки, бу яхши ният ила бошлаган ишимиз сизларга-да маъқул келади.

Бугун эса Ўзбекистон халқ шоири, ҳаммамиз учун ардоқли Абдулла Ориповнинг "Ўзбекистон" қасидаси яратилиш тарихи билан танишасиз.

— Биз — ҳаммамиз ҳам ўқувчимиз, китобхонимиз. Ўқиган асарларимизнинг ёзилиш тарихини, шарт-шароитини, муҳитини билишни истаймиз. Зеро, ҳар бир муаллиф ўз ватани ҳақида гапиришни, ёзишни орзу қилади ва бу унинг фарзандлик бурчидир. Ҳозирги ёшларга бир оз эриш туюлиши мумкин. Лекин 60-йилларда, ундан олдинги йилларда Ўзбекистонни Ватан деб байроқ қилиб кўтариш унчалик осон гап эмас эди. Ҳолбуки, бизгача ҳам улуг шоирларимиз Ўзбекистон мавзусида ажойиб шеърлар ёзишган. Лекин бу шеърда мен Ўзбекистоннинг тарихига чуқурроқ назар ташлашга интилган эдим. Демокриманки, ўша йилларда "ўтмишни идеаллаштириш", "ўтмишни мақташ" деган "тамғаларни муаллифга босиш ҳам ҳеч гап эмас эди. Бу шеърни 60-йилларда бошлаганман. Ўша йиллар давомида унинг дастлабки 15—20 қатор парчалари ТошДУ газетасида босилган. Ушанда унинг илк сатрлари "тоғларини куйлайди Расул, қанотида кумуш диёри" деб бошланарди.

Мен албатта ўша маҳал ҳам, ҳозир ҳам устоз шоиримиз Расул Ҳамзатов ижодига катта ҳайрат билан қараганман. Ва ўша йилларда Расул Ҳамзатовнинг Доғистон мавзусида ёзилган шеърлари, дostonлари эълон қилинган. Шунинг учун мен улуг Ўзбекистонни куйлашим мумкин эмасми, деган бир орзу билан шеър бошлаганман. Албатта, ҳар бир халқнинг тарихи, ўзининг фахрланадиган нуқталари бор. Уни биз четлаб ўтолмаймиз. Ҳаттоки, бизнинг ганимларимиз, рақибларимиз ҳам уни четлаб ўтишлари мумкин эмас. Уни вақтинчалик яшириб туришлари, вақтинчалик маълум зотларнинг номларини қора қилиб туришлари мумкин, экан, холос. Ўша маҳалларда Амир Темур ҳақида гапириш, ҳатто унинг номини тилга олиш мумкин эмас эди. Бу гапимга ҳозирги ёшлар балки, такрор айтаман, ажабланиб қарашади. Шунинг учун ҳам ўшанда:

...Бир зот чиқди мағрур давонгир,
Икки аср ярим дунёни
Зир қақшатди оқсоқ жаҳонгир.

деган сатрлар билан Темур бобомиз ҳақидаги фикрларни айтишга ҳаракат қилганман. Энди шу ерда "демасман ҳеч у маним, маним Ўзбекистон Ватаним маним" деган мисра бор. Мен унда ўзимга ёхуд синчков китобхонга маълум бўлган кайфиятларни яширганман. Мана бугунги кунда худога шукур деб айтаман. Боболаримиз ҳақида баралла гапирадиган даврлар келди. Ана шу жойни мен "Айтгим бу кун маним, маним Ўзбекистон-Ватаним маним" деган шаклда энди ўзгартириб қўйдим. Асли бу гапнинг ўзи кайфият маъносида, шу сатрда беришга ҳаракат қилганман. Лекин шароит бутунлай бошқача эди. Ёки:

Хурматли ва азиз синфдошларимиз Муҳаббатхон, Ерқиной, Гулнорахон!
Биз сизларни шу ойда нишонланадиган тугилган кунларингиз билан самимий қутлаймиз. Сизларга узоқ умр, сиҳат-саломатлик, ўқишларингизда улкан муваффақиятлар тилаймиз.

Қалбингизни қувонч, чеҳрангизни табассум тарк этмасин.
Анджон вилоят, Хўжабод тумани, М. Жўраев номидаги мактабнинг 6- "В" синф ўқувчилари ва синф раҳбари.

Муҳарриратимиз Муҳаббатхон ва Ерқинойнинг суратлари сифатсиз бўлгани боис фойдалана олмагани учун улардан узр сўрайди.

ТАБРИКЛАЙМИЗ!

Бош муҳаррир: Ақром БЕРДИМУРОВО.

Таҳрир ҳайъати:
Ф. ЖАЛИЛОВА, Т. КАРИМОВ, А. КҮЧИМОВ,
М. ПИРМАТОВ / масъула котиб /,
М. РАҲИМБЕРДНЕВА, Ш. СУННАТОВ,
Д. ТУРАХМЕТОВА.

Тяжисе этуатчи:

ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ
МАРКАЗИЙ ҚУМИТАСИ
Газета 1929 йил, 1 августдан
«ЛЕНИН УЧҚУНИ» номи билан
чиққа бошлаган.

Газета ҳафтанинг сешанба кунини чиқади.

Маълумот учун телефон: 33-49-45

Бизнинг манзилгоҳ:
700083. ТОШКЕНТ ШАҲРИ,
ЛЕНИНГРАД КҮЧАСИ, 32-УЙ.
Напир кўрсаткичи: 64563
Чоп этиш вақти — 18.00.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги "ШАРҚ" нашриёт-матбаа концерни
Газета IBM компютерида терилди ва саҳифаланди. Корхона манзили: "Буюк Турон" кўчаси, 41-уй.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 000137. Буюртма № Г-128. 67539 нусхада босилди. Ҳажми — 1 босма табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А-3.

Босишга топшириш вақти 19.00. Босишга топширилди 19.00.

1 2 3 4 5

Америка сеҳрли диёр,
Ухлар эди Колумб
ҳам ҳали.
Денгиз ортин ёритди илк
бор,
Берунийнинг ақл
машъали.

Буларнинг ҳаммаси менинг хаёлотим эмас, ўша вақтларда Абу Райҳон Беруний, бобомизнинг асарлари энди чоп этилиб, биз уни роса синчковлик билан, фахр билан ўқиб турган йилларимиз эди. Ҳақиқатан ҳам Беруний бобомиз асарларининг бир

Ватан ҳақидаги қасида

жойларида айтадики, ернинг шаклини, харитасини туздим. Баҳру Муҳит, яъни уммон жаҳон океани бор. Шу океаннинг орқасида бир қуруқлик бўлиши керак дейдилар. Энди буни содда, лекин доҳийона соддалик билан исботлаб айтадиларки, у жойдан тўлқин қайтади бу томонга. Агар қуруқлик бўлмаганда уммоннинг тўлқини бу томонга қайтмас эди. Демак, қуруқликка урилиб, сув буюққа қайтади, дейди.

Энди бу шеърни мен бошдан-оёқ, сатрма-сатр ўқувчига тушунтириб бериш ниятим йўқ. Чунки ўқувчиларимиз бу шеърларни яхши билишади, сатрларнинг илмий таҳлилини мендан ҳам яхши тушунишар балким. Мен ўша ёзилган шарт-шароитга кўра ҳаракат қилганман. Шуларнинг баъзи нуқталарини айтиб ўтаёйман, холос. Масалан, Ўзбекистонни босиб олган босқинчиларнинг баъзиларини санаб ўтганман:

...Ҳар учраган нокасу нодон,
Она халқим ёқангдан тутди.
Сени Чингиз ғазабга тўлиб,
Йўқотмоқчи бўлди дунёдан.
Жалолдин самани бўлиб
Сакраб ўтдинг Амударёдан...

Энди бу жойларда табиий савол туғилиши мумкин. Бугунги ўқувчининг назари билан қараганда, нега Россия босқинини айтмагансиз деб. Ахир совет Россиясининг, аждаҳонинг оғзида туриб, яшаган кунларимиз эди. У вақтда гапиришнинг ўзи мумкин эмас эди. Ўрта Осиёнинг қўшиб олиниши деб тушунтирилди зўр бериб. Гўёки, халқимиз ялиниб, ёлвориб қўшилиб олган эмиш. Шу маҳалларда бу гапларни очик айтиш қийин эди. Босқинчилар ҳақида гапирганда, мен фақат Чингиз билан

чекланганман. Буларнинг ҳаммаси ўша даврда чекланганликларнинг оқибатидир. Буни тушунишимиз керак. Иккинчидан, бу шеър албатта тарихий воқеаларни бошдан-оёқ санаб берадиган асар эмас. Бу ерда "Мана бу бобомиз қолиб кетибди" дейишлари мумкин. "Ал Хоразмий йўқ бунда. Ал Фарғоний қани? Машраб қани?" дейдиган бўлсангиз шеър хрестоматияга ёки дарсликка айланади. Ёки телефон дафтарига айланиб қолади. Асар бўлмайди унда. Мен бу ерда ўша фан-маданият, тарих, саркардалик, санъат, шон-шавкат, осмон илми соҳаларидаги энг буюк боболаримизнинг айримларини тилга олганман. Уларнинг номлари орқасида албатта бошқа улуг зотлар туради. Дейлик, мен адабиётимиз пешволари ҳақида гапирганда, Алишер Навоий бобомизни фахр билан тилга олганман. Албатта, бу дегани Бобурни ёхуд Машрабни, бошқани камситиш эмас, агар бизнинг адабиётимиз Жомий масжидидаги номозгоҳ деб ўйласак, ёлғиз Алишер бобомиз имом ҳисобланадилар. Биз у кишининг этакларида, орқаларида туриб ибодат қиламиз.

Ўша маҳалларда бу шеър кўп йиллар мобайнида сайқал топди. Очиғи, кўп меҳнат қилганман. Кейин шеърни матбуотга олиб борганимда матбуотдагилар: "Яхши шеър, қасида ёзибсиз, энди биттагина камчилиги бор, шуни тўғрилаб берсангиз" — дедилар. Нимаиди, деганимда "Шу Россия ҳақида шеърда гапиришингиз керак" дедилар. Мен бундай савол бўлишини олдиндан

билардим. Шунда мен ўртоқларимга жавоб бериб, "Биринчидан, бу қасида Ўзбекистон ҳақида, иккинчидан, Россия мавзусида бошқа асар ёзарман. Қолаверса, Ҳамид Олимжоннинг "Россия" шеърдан ўтказиб, ким ҳам ёзоларди" деган гаплар билан чекландим. Хуллас, баъзи матбуот ходимлари қасидани кўлимга қайтариб беришди. Чунки, уларнинг талабларини бажармадим. Энди баъзи жойларда шундай сатрлар бор. Уни улар билиб қолишган эди:

"Шаҳидларнинг қирмиз қонидан,
Алвон бўлди қора тунларинг".

Ўша пайтдаги вариантда ушбу сатрлардан кейин "Қонга тўлди кафаним маним, Ўзбекистон ватаним маним" сатрлари келади. Дастлаб бу сатрлар ўрнида "Алвон бўлди кафаним маним", қабилида эди. Шеърнинг шундай нозик жойлари, қочиримлари бўладик, буни гўлгина одам тушунмайди. Шунда: "Алвон бўлди кафаним маним" сатри учун қамалиб кетасиз, тезликда йўқотинг уни, деди. Мен унга буни қандай фахмладингиз деб айтдим. Шунда у "Қизил байроғимиз алвон байроқ" деди. Энди бу каби сатрларни яна кўплаб келтиришим мумкин...

Мен ўз ижодимда бир қадар яхлит, бир қадар кўнглим тўладиган шеърларимдан бири деб ана шу "Ўзбекистон" қасидасини биламан.

Туроб НИЁЗ ёзиб олди.

***

МАНА, АЗИЗ ЎҚУВЧИЛАРИ Ўзбекистон халқ шоири А. Ориповнинг "Ўзбекистон" қасидаси яратилиш тарихига ошно тутиндингиз. Ушбу асар тарихи сизда қандай таассуротлар қолдирди ва яна қайси асарлар яратилиши тарихи билан танишишни истайсиз. Шу ҳақда бизга ёзиб юборинг.

— Вой, унда мени икки сўмли орқага ташлаб қўясиз. Саккиз сўмгина пулим бор, холос.

***

— Акбар, сен алфавитни биласанми?

— Биламан.

— А дан кейин қайси ҳарф келади?

— Қолган ҳаммаси.

— Таксичи болакайга:

— Келдик. Сендан ўн сўм.

